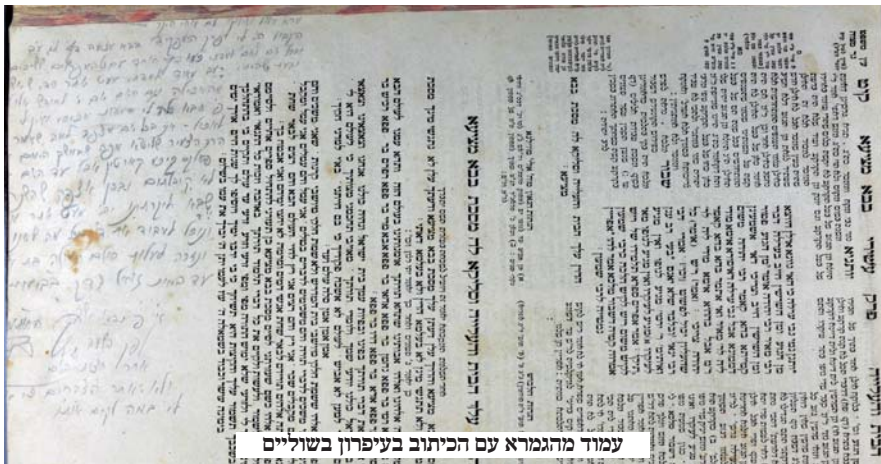

חשיפה: ספר הגמרא שנלמד בגטו – במקום אוכל שלא היה

עמוד מהגמרא עם הכיתוב בעיפרון בשוליים

בנו של אהרון פייער, פנחס פייער, מסר את הגמרא ליד ושם. 'יד-ושם' פונה לציבור הרחב שבביתו נמצאים מכתבים, מסמכים, תצלומים, יצירות אמנות וחפצים מתקופת השואה למסור אותם למשמרת לדורות ביד ושם. לפרטים ניתן לפנות ליד ושם: 180-025-7777

[חגי הוברמן](#)

לאכול לארוחת צהריים, הוא לומד במקום זה עוד דף גמרא. "ובכל יום ויום למדתי כמו דף אחד עם כל המפרשים ששייכים, ובעת שהייתי רעב למדתי מעט יותר כדי שאש[...], מהאכילה וגם היום יום' לחודש אלול, פ' תבוא כלה לי המעות מכיסי ואין לי לאכול..."

אמנות בנושא השואה של אמן ישראלי - במוזיאון היהודי בברלין

האמן אבנר בר חמא על רקע תמונת הילד מגטו ורשה

בשנה הבאה במוזיאון היהודי בברלין. ככנס בבודפשט השתתפו גם פרופ' זיווה עמישי-מייזליש, כלת פרס ישראל לתולדות האמנות, וד"ר בתיה ברוטין. הכנס נערך ביוזמת המכון הצרפתי בבודפשט ובשיתוף מכון גתה, המכון האוסטרי, מוזיאון השואה ומרכז תרבות ישראל בבודפשט.

[רם אביזר](#)

בקרתי פעם נוספת ב-1979, ואז יצרתי את המיצב הראשון שלי בנושא 'מנורה ושואה'. במהלך השנים ערכתי מחקר על השואה בצרפת, ובעקבות זאת הצגתי בשנת 2007 בתערוכה 'עיניים לכותל'. החודש הצגתי בבודפשט תערוכה חדשה על הזדהות האישית עם התמונה המפורסמת של הילד מגטו ורשה, המתוכננת להיות מוצגת

מכון 'יד ושם' מקיים לאחרונה מבצע לאומי בשם 'לאסוף את השברים', להצלת פריטים אישיים מתקופת השואה, המצויים בבתיים רבים בישראל. ביום איסוף שנערך בגבעתיים, נמסר למכון כרך גמרא, מסכת בבא קמא ובבא מציעא, שהודפס ב-1861 בלמברג (לבוב) שבפולין. לאחר הקמת המדינה הביא משרד הדתות לארץ ספרי קודש ממזרח אירופה ומכר את חלקם. אהרון פייער, שעלה מרומניה לאחר השואה, רכש את המסכת לאביו ישעיהו בשנת 1950. אהרון שלח את הגמרא לכורך, שלצורך הכריכה חתך את שולי הדפים של הגמרא. רק לאחר הרבה שנים גילה אהרון שבדף קי"ט עמ' א' - סיום מסכת בבא מציעא - ישנה הקדשה כתובה בעיפרון בעברית שיתכן שכתב אותה בעל הגמרא המקורי. ההקדשה נכתבה בגטו ע"י יהודי שלמד בה עם אחיו. מאחר ושולי הדפים נחתכו לצורך הכריכה, קשה לקבוע את זהותו של היהודי, את שנת כתיבת ההקדשה ואת מיקום הגטו בו נכתבה. בהקדשה כותב היהודי שהוא לומד עם אחיו והוא רעב ללחם, ובגלל שאין לו מה

האמן אבנר בר חמא, מרצה לאמנות במכללה האקדמית לחינוך תלפיות בחולון, ייצג את ישראל בכנס בינלאומי בנושא 'השואה באמנות החזותית', שהתקיים בתחילת החודש בבודפשט, והוזמן להציג עבודותיו במוזיאון היהודי בברלין. הכנס בבודפשט עסק בייצוג השואה באמנות החזותית בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה, בשינויים אשר חלו בייצוג זה במהלך השנים, ובאתגרי מבחינת המימד החזותי. בכנס השתתפו נציגים מגרמניה, צרפת, אוסטריה, הונגריה וישראל. אבנר בר חמא הוא האמן היחידי שהוזמן לכנס, שאיננו בן לניצולי שואה. בר חמא שימש עד לאחרונה ראש המסלול לאמנות במכללת תלפיות בחולון, וכיום מרצה לאמנות במכללה. הוא מספר: "יחד עם משפחתי ברחנו ב-1956 ממרוקו לישראל. זה היה כשהייתי בן 10, השנה בה מרוקו קיבלה את עצמאותה. היהודים סבלו מהתנכלויות ולכן משפחתי ויתרה על ביתה ורכושה והגיעה לישראל. ב-1961 למדתי בישיבה בירושלים ושם נחשפתי לדיוני משפטו של הצורך אדולף אייכמן, ומאז נושא השואה אינו עוזב אותי. ב-1976 ביקרתי לראשונה במחנה דכאו, ולאחר מכן